

מטעמי תורת זילים

פרשת בא – ביטול העבודה זרה של מצרים

לפני שיצאו בני ישראל ממצרים הם צוו לקחת שה, לשחוט אותו ביום ארבעה עשר בניסן לעיני כל ואחר כך לאוכלו בליל חמשה עשר בניסן שנאמר "דברו אל כל עדת ישראל לאמר בעשר לחדש הזה ויקחו להם איש שה לבית אבת שה לפית" (שמות יב, א) וכן נאמר "והיה לכם למשמרת עד ארבעה עשר יום לחדש הזה ושחטו אותו כל קהל עדת ישראל בין הערבים: ולקחו מן הדם ונתנו על שתי המזוזות ועל המשקוף על הפתחים אשר יאכלו אותו בקה: ויאכלו את הבשר בלילה הזה צלי אש ומצות על מררים יאכלוהו: אל תאכלו ממנו גא ובלשל מבלשל בפמים כי אם צלי אש ראשו על כרעיו ועל קרבו" (שמות יב, ט).

ויש להבין, מדוע ה' יתברך ציוה את בני ישראל לטרוח בהכנת השה, שחיתתו זריקת דמו צלייתו ואכילתו, ועוד לעשות זאת לעיני כל מצרים?

במצרים עבדו את מזל טלה' בשמים על ידי עבודת ה' הטלה' בארץ

השר הרוחני של מצרים היה מלאך הנקרא 'דומה' (והור פרשת שמות דף יח ע"א ד"ה אמר רבי יודאי, 'ברית הלוי לר' שלמה בן אלקבץ פרק תשיעי ד"ה והכלל כי להכניס) 'או עוזא' (רבינו בחיי' שמות יד, י ד"ה ועל דרך המדרש, 'שפתי כהן על התורה' פרשת בשלח ד"ה וישאו בני ישראל), וגם היה נקרא 'מצרים' כשמה של האומה (שמות רבה' כא, ה, 'נחל קדומים' להחזיק' פרשת בא אות ד ד"ה את אשר התעלתי, 'בעלי ברית אברהם' לר' אברהם אזולאי ספר ישעיה ד"ה משא מצרים). השר הזה היה מגדולי שרי האומות בשמים (ישעיה אורח' לר' יוסף גינקליליא השער הראשון הספירה העשירית) וראשון מן שבועים השרים למעלה. הוא היה נחשב 'בכור' ושני למרכבה העליונה לרוב חשיבותו (השל"ה הקדושי תורה שבכתב פרשת בא ד"ה סודות קרבן פסח) ומחמת כן הקב"ה אף העלה את משה רבינו לעליונים כדי לראות את מעלתו ואחיותו בעליונים (עיי' הדעת טוב' ליקוטים מתוך כתב יד לר' חיים וייטאל דף יח אות מג ד"ה 'מדרש רבה' הודפס בירושלים תשס"ח). ומשום חשיבותו של השר הרוחני, ארץ מצרים נחשבת שנייה לארץ ישראל כנרמז בפסוק "בגן ה' פֹּאֲרָךְ מְצָרִים" (בראשית יג, א). ועוד רמז למעלתה, לפי שהיא סמוכה לה (זכר דוד' לר' דוד זכות ממודיטא מאמר ג תחילת פרק קיא דף שנ ד"ה ויהיה לבא"י מרי יוסף בן גינקליליא ז"ל עפ"י בעלי קבלה אמיתית).

המצריים היו בקיאים גדולים בחכמת המזלות (שפעת ראי' פרשת בא ד"ה מן הכבשים ומן העינים) וידעו שהשר שלהם צורתו צורת טלה, והוא שולט על מזל טלה' (עפ"י 'מזלות דוד' על טעמי המזלות לחד"ב מוצה תו) שהוא הבכור לכל המזלות (עיי' הדעת טוב' ליקוטים מכתב יד לר' חיים וייטאל דף רפה אות תפט ד"ה לשבת הגדול מהדורת ירושלים תשס"ח, 'השל"ה הקדושי' תורה שבכתב פרשת בא ד"ה סודות קרבן פסח, 'ילקוט ראובני' פרשת שמות ד"ה דע שכבר אמרו, 'ברכת שמואל' לאביו של בעל יקב הישר' פרשת שמות דף לג ע"א טור א ד"ה ונחזור לענינו), ולכן מזל זה גם שולט בחודש ניסן שהוא ראשון לכל החודשים בשנה (ילקוט ראובני פרשת שמות ד"ה דע שכבר אמרו). והמצריים האמינו כי מזל זה משפיע על אומת מצרים (עיי' הדעת טוב' כתב יד לר' חיים וייטאל דף רפה אות תפט ד"ה לשבת הגדול מהדורת ירושלים תשס"ח) שפע מהעליונים על ידי השר שלהם (בעלי ברית אברהם' ספר ישעיה ד"ה משא מצרים) שגם הוא נחשב 'בכור' (השל"ה הקדושי' תורה שבכתב פרשת בא ד"ה סודות קרבן פסח), וממזל זה הם מושפעים בריבוי הצאן (שתי ידות' לר' אברהם חזקוני פרשת ויגש דף לג טור א ד"ה אמנם קשה לה).

לכן כאשר פרעה אמר ליוסף שאביו ואָחֵיו יבואו לארץ מצרים הוא לא אמר שיביאו את צאנם עמו שנאמר "ויאמר פרעה אל יוסף אָמֹר אֵל יוֹסֵף אָמֹר אֵל אָחִיךָ זֹאת עֲשֹׂו טִעַנּוּ אֶת פְּעִיךֶם וּלְכוּ בְאוּ אֶרֶץ מִצְרָיִם: וְיִקְחוּ אֶת אֲבִיכֶם וְאֶת בְּתִיכֶם וְבֹאוּ אֵלַי וְאֶתְנֶנָּה לָכֶם אֶת טוֹב אֶרֶץ מִצְרָיִם וְאָכְלוּ אֶת חֶלֶב הָאָרֶץ" (בראשית מה, יי-יג), ו"יקחו את אביכם ואת בתיכם" – אך לא את צאנכם, כי פרעה האמין בעבודה זרה שלו וסבר שרוב הצאן שיש במצרים מושפע מאלהותו שהוא 'מזל טלה' והם מתרבים מאליהם אף בלא רועה. כלומר שפרעה אמר להם שלא יביאו עמם את צאנם מפני שיש כבר הרבה צאן במצרים והם אינם צריכים להביא משלהם למצרים. ובזה היה נותן פרעה שבח לאלהותו. אמנם האחים כן טרחו והביאו את צאנם כי היה חביב עליהם על שבה להם מיגיע כפם. ואף הפליגו לדבר כנגד דעתו של פרעה ואמרו "רעה צאן עֲבֹדֶיךָ גַם אֲנַחְנוּ גַם אֲבוֹתֵינוּ" (בראשית מז, א) כלומר "הצאן שיש לנו לא הגיע אלא ביגיעה שלנו ושל אבותינו, ואין זה מן 'המזל' להיות בא מעצמו בלי יגיעת כפיים" (שתי ידות' פרשת ויגש דף לג טור א ד"ה אמנם קשה לה).

יוסף אמר לאחיו לומר לפני פרעה "ואמרתם אנשי מקנה היו עבדיך מנעוריני ועד עתה גם אֲנַחְנוּ גַם אֲבוֹתֵינוּ בְעַבְוֹר תִּשְׁבּוּ בְּאֶרֶץ גֹּשֶׁן כִּי תוֹעֵבַת מְצָרִים כָּל רֵעָה צֹאֵן" (בראשית מז, לד), כלומר לימדם להגיד שהם רועי צאן כי במצרים היו מחשיבים מאוד את רועי הצאן כמו העבודה זרה שלהם בעצמה הנקראת בשם 'תועבה' (והור פרשת פנחס דף רנא ע"א ד"ה אמר יוסף. כד נקראת גם שאר עבודות האלילים במקרא ראה שפתי חכמים על רש"י בראשית מז, לד). ופרעה חשב שמה שאמרו שהם 'רועים' הכוונה שהם כמו כומרים לעבודה זרה אשר יכולים לפקח על כל צאנו, לכן נתן להם ארץ משלהם לגור בה שנאמר "במיטב הארץ הושיב את אביך ואת אֲחִיךָ" (בראשית מז, ו) (ואור החמה' על זוהר פרשת פנחס דף רנא ע"ב מהרמ"ק) והיא היתה הארץ שבה הוא היה רועה את צאנו כלומר את העבודה זרה שלו (והור פרשת פנחס דף רנא ע"א ד"ה אמר יוסף). אך למעשה כוונתו של יוסף הצדיק היתה שאָחֵיו יהיו רועי צאן במצרים ממש וכך יכניעו את העבודה זרה שלהם הנקראת 'תועבה' תחת ידם ויִרְדּוּ אותה במקל, ועל ידי כך גם יהיה כפוף תחת ידם השר של מצרים (ואור החמה' על זוהר פרשת פנחס דף רנא ע"ב מהרמ"ק).

אופן העבודה של 'מזל טלה' במצרים היתה על ידי שכיבדו וטיפחו את הטלה הגשמי בארץ (בעלי ברית אברהם' לר' אברהם אזולאי מלכים א' סוף ד"ה ויאמר אליהו, והיו מקטרים פִּרְיחוֹת טוֹבִים ורוקדים לפניו, ונמנעים מלאכול את בשרו ומשתחווים לפניו) (עזרר המורי' על התורה לר' אברהם סבע פרשת בא יב, א – ב ד"ה וראשית כל דבה). וזו היתה העבודה זרה העיקרית של מצרים (בעלי ברית אברהם' לר' אברהם אזולאי מלכים א' סוף ד"ה ויאמר אליהו. ראה 'האלשיך הקדושי' פרשת בא על הפסוק 'ויאמר ה' אל משה: ד"ה אתה תבא לבא אל). הם גם היו לוחשים באוזן הטלה עד שהיה יוצא שִׁד מתוך האוזן ומגיד עתידות (ילקוט ראובני פרשת בא ד"ה 'המצריים' בשם ספר חסידים). והיו עובדים גם טלה קטן וגם שה גדול לפי שמזל טלה בשמים נראה בתחילה קטן ואחר כך הולך וְגָדַל (והור פרשת פנחס דף רנא ע"ב ד"ה אמר רבי יהודה). וכדמיינו למעלה כן הוא בארץ, כי 'טלה' שהי' ו'אֵל' הם שלשה שמות לאותו בעל חי הנקרא בשם 'קֶבֶט', כאשר שמו משתנה בהתאם לגילו. כששהוא עדיין יונק הוא נקרא 'טלה', ועד גיל שנה הוא נקרא 'שה', ומגיל שנה או שלש עשרה חודש ומעלה הוא נקרא 'אֵל' (ראה רש"י במדבר טו, יא).

כאשר ירד השר של מצרים ממעלתו אז נשמעה צעקת ישראל

במהלך שהותו של עם ישראל בארץ מצרים, הצליחו המצריים לקשור ולכפות את עם ישראל בכשפים על מנת שיהיו תחת ידי השר הרוחני של מצרים (בעלי ברית אברהם' תחילת פרשת וואר ד"ה ולכן אמר). והוא זה שעייכב את עם ישראל במצרים (שפתי כהן על התורה' פרשת שמות ד"ה אלוקי העברים) על ידי השררה שניתנה לו על ישראל, שמנעה כי תישמע צעקתם (והור פרשת שמות דף יט ע"ב ד"ה אמר רבי יהודה). לכן הקב"ה היה צריך להפיל את השר של מצרים ממעלתו וגאותו, וירידה זו היא הנקראת 'מיתתה' שנאמר "וַיְהִי בַּיּוֹמִים הָרִבִּים הֵהֶם וַנִּמְתּ מֶלֶךְ מִצְרָיִם וַיִּנְאַחוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל מִן הַעֲבֹדָה וַיִּזְעְקוּ וַיִּתְעַל שְׁעַתְּם אֶל הָאֱלֹקִים מִן הָעֲבֹדָה" (שמות כג, א), ו"נִימַת מֶלֶךְ מִצְרָיִם" – הכוונה היא לשר הרוחני של האומה המצרית (והור פרשת שמות דף יט ע"א ד"ה ויהי בימים ד"ה אמר רבי יהודה) שנכנע ונשפל (ספר 'הגירושין' להרמ"ק פרק

ה' ציוה לבזות את העבודה זרה הנקראת 'כבש' כדי שיראו ישראל ומצרים את אפסיות כוחו של הטלה הגשמי אותו עבדו עבודה זרה, ועל ידי כן גם יוכנע ויותש כוח המזל של הטלה (יחוט של חסד- פרשת וישלח ד"ה וארבע מאות איש, שפתי כהן על התורה' פרשת בא ד"ה דברו אל כל עדת). לכן לקיחת הש"ה היתה בדרך של בזיון כפי שאמר משה רבינו "וַיִּקְרָא מֹשֶׁה לְכָל זִקְנֵי יִשְׂרָאֵל וַיֹּאמֶר אֲלֵהֶם מִשְׁכְּבוּ וּקְחוּ לָכֶם צֹאן לְמִשְׁפְּחֹתֵיכֶם וְשִׁחֲטוּ הַפֶּסַח" (שמות יב, כא) (עפ"י יליקוט ראובני פרשת בא ד"ה מצרים). והלו צריכים שהשה יהיה קשור כבר ביום השבת לכרעי המטה, כי פרעה רצה לתת כוח למזל טלה זכרי על ידי שיפרשו ישראל מנשותיהם לכן גזר "כָּל הַבָּן הַיְלֹוד הַיֵּאָרָה תִּשְׁלַחְהוּ וְכָל חַבְתַּת תִּחְיוּן" (שמות א, כב), וכנגד זה השה היה קשור לכרעי המטה דווקא בשבת, לומר שישראל לא פורשים מנשותיהם ולא מפחדים. והמצריים העדיפו למות מאשר לראות את הבזיון הזה שעשו לשה (זכר דודי מאמר ג פרק ד דף פג ד"ה וע"ד ירמז כתב הר"ב מצת שמורים' בשם בעל מצת שמורים). ואחר כך ישראל נתנו את דמו על המשקוף ועל ידי כן הכניעו את מזל טלה, כי 'דס' הוא בגמטריא 'טלה' (יאמרי נועם לרי מדויקוב פרשת בא את כח ד"ה או יאמר כי דס).

כאשר שפכו את דמו של השה ידעו כל ישראל כי לא 'מזל טלה' שהוא בדמותו וצלמו של השה למטה הוא זה שמצילים ממצרים (והארבנאל על התורה פרשת בא ד"ה ואומר שכבר). לכן כל משפחה בישראל היתה צריכה לשחוט ש"ה (נחלת בנימין על טעמי המצוות טעם מצוה ה' שחיטת הפסח) אף שהיה מספיק ש"ה אחד לכל 'בית אבי הכולל כמה משפחות – וזה על מנת לפרסם את הנס ולהראות שאין צורך בהם ובאלוהיהם (ספר ישמון הטוב לרי שלמה אוהב דף כט ע"ב על הפסוק ויקרא משה לכל זקני ישראל). וזה הטעם שה' ציוה כי השחיטה תהיה לעיני כל ובכך יתברר לכולם שיקריות עבודת 'מזל טלה' שנאמר "וְשִׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קְהַל עֲדַת יִשְׂרָאֵל בְּיַד הַעֲרֵבִים" (שמות יב, ה) (והארבנאל על התורה פרשת בא ד"ה ואומר שכבר). ולזה גם רומז הפיוט "חד גדיא" הנאמר בליל הסדר, כיון שהגדי המוזכר בו הוא כנגד קרבן פסח שנקרב אז במצרים (זכר דודי מאמר ג פרק ד דף פג ד"ה דבר צוה ה' בתורתו) שהרי גם מהגדי שהוא ממשפחת העזים היה ניתן להביא קרבן כפי שנאמר "מִן הַכִּבְשִׁים וּמִן הַעֲזִים תִּקְחוּ" (שמות יב, ה) (וכנלע"ד), ונכפל שמו פעמיים "חד גדיא חד גדיא" כנגד שני 'הטלה' שעבדו המצריים – אחד גשמי למטה ואחד רוחני למעלה (עפ"י זכר דודי מאמר ג פרק ד דף פג ד"ה דבר צוה ה' בתורתו).

כאשר נשחט השה לקרבן פסח זה רמז על הסרת כוח 'מזל הטלה' למעלה (זכר דודי מאמר ג פרק ד דף פג ד"ה ילעדין לתרץ עפ"י מה שמצאתי מהרב המקובל שלמה מלכו). והרמז לקרבן פסח הוא בתוך התיבה 'טלה', לפי שאותיות 'טלה' במילוי הן 'טי"ת למי"ד ה"א' ועם עוד אחד כנגד 'הכולל' יוצא בגמטריא התיבות 'קרבן פסח' (זכר דודי מאמר ג פרק ד דף פג ד"ה וביקום מצות המילה' בשם ר' נתן שפירא מחבר 'מאורות נתן'). וזה גם הטעם שקרבן פסח המשיך הלאה בכל שנה ושנה, על מנת להכניע עוד את מזל טלה (ילקוט דודי לרי דוד פוזנר פרשת חקת ד"ה כשאיהו קרבן בא' בשם מפרשים). וכן לעתיד לבוא אחרי שישראל יעשו בערב פסח את בעור 'חמץ' שהוא סילוק היצר הרע יחד עם שבעים אומות העולם, אז 'ישחט' סופית גם מזל טלה יחד עם שאר המזלות של אומות העולם שעליהם נאמר "וּפָן תִּשָּׂא וְעִינֶיךָ תִּשְׁמַמְיָמָה וְרֵאִיתָ אֶת הַשְּׂמֶשׁ וְאֶת הַיָּרֵחַ וְאֶת הַכּוֹכָבִים כָּל צַבָּא הַשָּׁמַיִם וְנִדְחָתָה וְהִשְׁתַּחֲוִיתָ לָהֶם וְעַבַדְתָּם אֲשֶׁר חָלַק ה' אֱלֹהֶיךָ אֹתָם לְכָל הַעַמִּים תַּחַת כָּל הַשָּׁמַיִם" (דברים ד, טו) (ועי' הדעת טובי מכתב יד לרי חיים ויטאל הוצאת ירושלים תשס"ח דף טור ב ד"ה ואחר כך ידבר).

ישראל הצטוו לעשות את עבודת השה בט"ו לחודש ניסן כאשר הירח במילוי, שאז היה תוקף השמחה וההקרבה למזל טלה הממונה עליהם, ודווקא אז נצטוו לשחוט ולצלוח ולשרוף הנותר ממנו שנאמר "וְלֹא תוֹתִירוּ מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר וְהִתְרַם מִמֶּנּוּ עַד בֶּקֶר בְּאֵשׁ תִּשְׂרְפוּ" (שמות יב, ה). והצטוו לתפוס את השה כבר בעשירי לחודש ניסן כפי שנאמר "וַדְּבַרוּ אֵל כָּל עֲדַת יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בְּעֶשֶׂר לַחֹדֶשׁ הַזֶּה וְיִקְחוּ לָהֶם אִישׁ שֶׁה לְבֵית שֶׁה לְבֵית" (שמות יב, ה) וזה כי המצריים היו מתחילים לעבוד את עבודת הטלה בעשירי לחודש ניסן, והיו קוראים דרוז לכל עבד ולכל מלאכה כל הימים ההם עד סוף החודש, שכולו היה ימי ששון להקריב לטלה ולהשתחוות לצורתו. והיו סומכים את ידיהם על הטלה ונושקים אותם והאנשים אחריהם היו נושקים את ידי הסומכים. והבכורות שהיו הנכבדים ביותר מהם, היו עובדים את הטלה ככהנים. לכן כל האנשים והנשים היו נושקים גם את ידיהם של הבכורות. מטעם זה ה' רצה להשפילם ולהכניעם דווקא בעת ההיא של החודש (צורר המור' שמות יב, א - ב ד"ה ואולי שעל זאת וד"ה ולכן בעת ההיא).

תחילתו של 'מזל טלה' לא קבוע ובדרך כלל חל לפני ט"ו בניסן ולפעמים אף אחרי ט"ו בניסן. דבר זה תלוי בחשבון תחילת 'התקופה' של האביב (זכר דודי מאמר ג תחילת פרק לו דף קכו ד"ה יעשו הפסח ויבאנו) שהוא אחד מארבע 'תקופות' שבהם מחולקת השנה, כאשר כל תקופה מונה כתשעים ואחד יום ושבע שעות ומחצה. לכן אם חכמים ראו שפסח נופל בתקופת השנה הקודמת המסיימת את החורף, כלומר שתחילת 'מזל טלה' השייך לחודש ניסן שחל בתחילת 'תקופת האביב' יהיה רק אחרי יום ט"ו בניסן – אז הם היו מעבירים את השנה ומוסיפים עוד חודש אדר כך שיום ט"ו בניסן יחול אחרי כניסת 'התקופה' החדשה של האביב שבו מתחיל מזל טלה. וזה מה שציוה ה' "שְׁמֹר אֶת חֹדֶשׁ הָאָבִיב וְעִשִׂיתָ פֶּסַח לֵה' אֱלֹהֶיךָ כִּי בְחֹדֶשׁ הָאָבִיב הוֹצִיאָךָ ה' אֱלֹהֶיךָ מִמִּצְרַיִם לְפָנָי" (דברים טז, א) (ראה גמי ראש השנה דף כא ע"א) (ספר 'יחזקאל' מאמר רביעי אות כט ד"ה אמר החבר כבר העירתיך על ידי עמים).

ובאותה השנה בה יצאו ישראל ממצרים, תחילת מזל טלה היה ביום ט"ו בחודש ניסן בדיוק וסופו היה חודש אחר כך ביום י"ד באייר. מהטעם הזה הצטוו ישראל לקיים את חג הפסח הראשון ביום ט"ו לחודש ניסן ואילו את פסח שני ביום י"ד באייר, כי שניהם שקולים זה לזה ומורים שניהם בשווה על ביטול 'מזל טלה', שהרי פסח ראשון שבתחילת מזל טלה ופסח שני שבסוף מזל טלה מכניעים אותו בתחילתו ובסופו, כי נעוץ ראשו בסופו וסופו בראשו. וזה מה שרמזה התורה כשאמרה "הַיּוֹם אֶתֶם יִצְאִים בְּחֹדֶשׁ הָאָבִיב" (שמות יג, ד), שהתיבה "היום" לכאורה מיותרת בפסוק ובאה רק לרמזו ש"היום" הוא גרם היות שאז התחיל 'מזל טלה' לצמוח ולהיות 'חודש האביב', וכך הוכנע מזל זה כבר בתחילת צמיחתו. ולכן גם פסח שני הנקרא 'פסח קטן' נקבע לדורות כי הכל הולך אחרי השורש, כלומר כפי שהיה בעת היציאה ממצרים שאז פסח שני חל בסוף 'מזל טלה' ושם הסתיימה השפלת אותו המזל. ואם כן גם בזמן הזה אף שאין בית מקדש להביא בו קרבן בפסח שני למי שלא הביא בפסח ראשון, עדיין ראוי לשמוח בפסח שני על מפלתו של 'מזל טלה' כי כל מה שאירע לאבדותינו חוזר וניעור לטובה מידי שנה בשנה (זכר דודי מאמר ג תחילת פרק לו דף קכו ד"ה יעשו הפסח ויבאנו ד"ה ואחרי הודיע ה' לנו את כל).

במכה העשירית מכת בכורות נפרע הקב"ה מהשר של מצרים

הקב"ה נפרע מהאומה המצרית במכות מצרים בעוד השר שלהם היה עדיין קיים (עורב נחל' פרשת בלק דרוש ג' ד"ה ויבן). וזה היה נחשב בשמים להתעללות בשר של מצרים שהיה חשוב בין שרי מעלה. וזה מה שנאמר "וּלְמַעַן תִּסְפַּר בְּאָזְנֵי בְנֵי וְיָבִן בְּנֵךְ אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלַתִּי בְּמִצְרַיִם וְאֶת אֲתֵי אֲשֶׁר שְׁמַתִּי בָם וְיִדְעֶתָם כִּי אֲנִי ה'" (שמות יג, ה), "בְּמִצְרַיִם" – הוא השר של מצרים (נחל קדומים' להחיד"א פרשת בא פרק ב פסוק ג ד"ה את אשר התעללתי). אמנם כאשר פרעה הרשע ראה שהשר של מצרים היה עדיין קיים גם בזמן שקיבל את כל המכות במצרים – אז הוא התחזק מזה להמשיך בדרכו (נדבש לפי להחיד"א מערכת י, לד). אך למעשה בכל עשרת המכות הלך ונכבש שרו של מצרים, וזה נרמז בסימנים של עשרת המכות "צ"ן עד"ש באח"ב' שסופי התיבות יוצא 'פבש' ללמד שנכבש השר של מעלה, כי לולא כן לא היו יכולים ישראל כנגדו (מרבה לספר' על הגדה של פסח לרי ידידיה טאה ווייל דף יו ע"א ד"ה ועל פני רמז יש לפרש). ולזה רמז בעל ההגדה של פסח כאשר אמר "אֵלֹהֵינוּ עֶשֶׂר מִכּוֹת שֶׁהֵבִיא הַקַּבְ"ה עַל הַמִּצְרַיִם בְּמִצְרַיִם" לפי שהתיבה 'במצרים' המיותרת מכוונת כנגד השר של מצרים שהוכה למעלה (שמחת הרגל' על הגדה של פסח להחיד"א בביתר התיבות יאלו עשר מכות).

ובמכת בכורות האחרונה מעשרת המכות ה' היכה את מזל טלה הבכור (ועי' הדעת טובי כתב יד לרי חיים ויטאל דף רפה את תפס ד"ה לשבת הגדול מהדורת ירושלים תשס"ח), והפיל את השר של מצרים (צורר המור' פרשת בא ד"ה ואולי לזה רמזו). ועל כך נאמר "וַיְהִי בַחֲצֵי הַלַּיְלָה וְה' הִכָּה כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מִבְּכֹר פְּרֹעָה הַיָּשׁוּב עַל כֶּסֶאָו עַד בְּכוֹר הַשִּׁבְי אֲשֶׁר בְּבֵית הַבּוֹר וְכָל בְּכוֹר בְּהֵמָה" (שמות יב, כט), ונאמר "וְה' הִכָּה כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם" בכדי לרמוז על השר הרוחני של מצרים (צורר המור' פרשת בא ד"ה ואולי לזה רמזו). והוא מה שאמר ה' "וְעַבְרַתִּי בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם בְּלִילָה הַזֶּה וְהִפִּיתִי כָּל בְּכוֹר בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם מֵאֲדָם וְעַד בְּהֵמָה וּבְכָל אֱלֹהֵי מִצְרַיִם אֶעֱשֶׂה שְׁפָטִים אֲנִי ה'"

